

SEMNIIFICAȚIA INTERESULUI NAȚIONAL ÎN DEFINIREA UNOR PRIORITĂȚI STRATEGICE DE POLITICĂ EXTERNĂ A REPUBLICII MOLDOVA

*Dr. în filosofie Victor JUC,
conferențiar universitar,
Institutul Integrare Europeană
și Științe Politice al AȘM*

THE SEMNIFICATION OF THE NATIONAL INTERESTS TO DEFINE SOME STRATEGIC PRIORITIES OF FOREIGN POLICY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

In this article are analyzed some foreign policy strategic priorities of the Republic of Moldova, by determining the national interests: restoration of territorial integrity and ensure national security. It is proposed to put under discussion the opportunity to review the self-proclaimed status of the permanent neutrality to realize the euro-Atlantic integration and to ensure the European integration, to make some efforts to modify the negotiation format in a heptagonal form to approach the Transnistrian conflict settlement.

Actualitatea investigațiilor este determinată de oportunitatea definirii interesului național al Republicii Moldova, abordat în calitate de factor determinant al dezvoltării statului și asigurării coeziunii societății, luând ca bază interconexiunea și interdependența dintre politica internă și politica externă. În ordinea de idei reliefată, sunt supuse analizei eforturile de soluționare a conflictului din stânga Nistrului și procesele de consolidare a statului Republica Moldova pe arena mondială prin diversificarea raporturilor sale internaționale.

Interesele naționale trasează obiectivele fundamentale de dezvoltare a societății și statului, solicitând mobilizarea și canalizarea eforturilor pentru realizarea lor și, prin urmare, determină opțiunile strategice atât de politică internă, cât și de politică externă, care, de altfel, se află într-o strânsă interconexiune. Reintegrarea țării și integrarea europeană sunt două dintre cele mai importante probleme fundamentale de politică internă a Republicii Moldova, dar care, reclamând prin complexitatea lor o prezență externă masivă pe plan internațional, au devenit priorități strategice de politică externă, aspecte asupra cărora ne vom axa în continuare. A.Burian și V.Talpă înțeleg prin politica externă „cursul general al statului în

afacerile internaționale”, „activitatea lui pe arena internațională”[1] bazată pe potențialul economic, militar, tehnico-științific și cultural. Îmbinarea acestor factori determină posibilitatea desfășurării unor direcții de politică externă și stabilește ierarhia priorităților în monitorizarea și realizarea scopurilor ei.

Conflictul transnistrean, impus Republicii Moldova din exterior prin invocarea unor pericole imaginare, a marcat profund istoria ei politică și a restrâns substanțial câmpul de manevră diplomatică. În general, în istoria statului deseori este atestată preponderența subiectelor de politică externă asupra celor de politică internă, dat fiind că se dovedesc a fi foarte puține aspecte ale căror reglementare a fost posibilă independent de împrejurările internaționale. Plasarea problemelor de politică externă în fruntea ierarhiei priorităților a răsturnat ordinea firească a lucrurilor și a determinat o particularitate a evoluției istorice a Republicii Moldova. Cu certitudine, aceasta nu va putea deveni un stat cu adevărat viabil atâta timp cât va exista problema transnistreană, oportunitățile de reintegrare presupunând conjunctură internațională favorabilă, dar care trebuie încadrată într-un context mult mai larg, însoțit și consolidat prin eforturi susținute și acțiuni concrete de caracter intern. I.Boțan subliniază că specificul conflictului transnistrean „constă în faptul că impactul factorilor externi este cu mult mai mare decât impactul factorilor interni”[2], iar O.Serebrian îl cataloghează ca fiind „unul pur geopolitic”, Rusia având la dispoziție nu doar un cap de pod sigur pentru interesele sale în zonă, ci chiar Republica Moldova a devenit un stat-prizonier și deci, mesajul ei de politică externă „va rămâne unul duplicitar și ambiguu atât timp cât dosarul transnistrean va fi deschis”[3] sau, potrivit lui I.Munteanu, „Republica Moldova este percepută internațional ca un stat dominat de o singură problemă-conflictul transnistrean”[4].

Însă eforturile autorităților Republicii Moldova îndreptate spre identificarea soluțiilor eficiente și durabile de dezamorsare a conflictului transnistrean nu s-au soldat cu rezultate palpabile. Din cauza că administrația neconstituțională tiraspoleană pune mereu condiții inacceptabile, ancorate pe absența progreselor în evacuarea forțelor militare rusești din zona de est a republicii, dialogul politic s-a pomenit în impas, nemaivorbind de proiectele de reglementare a conflictului, care unul după altul au eşuat, deoarece n-au întrunit susținere coordonată și n-au fost asumate până la capăt. Părțile percep în mod diferit reglementarea definitivă a conflictului, însă insistența autorităților tiraspolene asupra independenței proprii este extremă și inacceptabilă

sub nicio formă. De fapt, în rezolvarea acestei probleme se impune aplicarea „responsabilități împărțite”, iar din perspectiva de politică externă conflictul înglobează câteva aspecte majore:

1. retragerea trupelor, armamentelor și munițiilor Federației Ruse din regiunea transnistreană în conformitate cu angajamentele internaționale asumate;

2. soluționarea politică a conflictului prin elaborarea statutului juridic al raioanelor de est în componența Republicii Moldova în conformitate cu interesele cetățenilor săi;

3. garantarea implementării și durabilității soluțiilor menite să asigure reîntregirea Republicii Moldova.

De subliniat că, deși este absolut necesar ca realizarea deciziilor adoptate să fie asigurată și garantată de factori stabilizatori din exterior, procesele de implementare a ultimelor două blocuri de politici se află în strânsă conexiune și vin să confirme practicile internaționale de gestiune a situațiilor postconflict. Însă îndeplinirea primului bloc de sarcini nu poate fi condiționată de nimic, ci din contra, staționarea trupelor, armamentului și munițiilor rusești fără acceptul sau monitorizarea din partea Republicii Moldova și contrar angajamentelor internaționale ale Federației Ruse reprezintă un impediment serios în identificarea unor aranjamente care ar permite „dezghețarea” conflictului. De fapt, prezența forțelor armate rusești pe teritoriul din stânga Nistrului și, implicit, a autorităților secesioniste a fost una dintre cauzele aderării Republicii Moldova la Comunitatea Statelor Independente, exprimându-se nefondat speranțele că „Rusia democratică și lipsită de aspirații proimperiale” va evacua forțele sale militare și numai astfel, potrivit lui M.Snegur, se va asigura „independența reală”.

Însă abia la Reuniunea Ministerială a OSCE de la Istanbul din noiembrie 1999, Federația Rusă și-a asumat angajamentul de a retrage ordonat și complet forțele militare, armamentul și munițiile sale până la finele anului 2002. Dar aproape

după un deceniu de la asumarea lui n-a rămas decât bună intenție. Deja la 21 decembrie 1999, Federația Rusă a invocat necesitatea sincronizării evacuării arsenalului său cu soluționarea politică a conflictului, plasând problema Transnistriei, potrivit lui Gh.Cojocaru, „pe un cerc vicios” [5]. La rândul ei, OSCE se dovedește a fi incapabilă să asigure executarea deciziilor sale: conflictul transnistrean nu se mai regăsește în documentele finale aprobate de această structură după anul 2002, deoarece se urmărește adoptarea declarațiilor anuale finale, care statutar se semnează prin consens și deci, este deschisă unor intimidări sau presiuni din partea statelor-membre.

Însă chiar dacă decizia OSCE de la Istanbul n-a fost anulată, acest argument a pierdut treptat puterea sa de convingere și capacitatea de mobilizare, fiind utilizat de către autoritățile Republicii Moldova cu incoerență și timiditate, ca de altfel și altele, precum necesitatea respectării suveranității statului sau acuzarea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului a Federației Ruse ca fiind agresoare în conflictul transnistrean ș.a.

În același timp nu pot fi trecute cu vederea unele acțiuni ale oficialităților Republicii Moldova care nu fac decât să-i prejudicieze credibilitatea din partea unor parteneri de dialog, cum ar fi tentativele

Elena Bontea. *Motiv popular*, u/p, 1988

de a substitui formatul „5+2” prin alte formule gen „2+1”, consolidând astfel pretențiile autorităților secesioniste de a fi „parte egală în procesul de negocieri” și pozițiile Federației Ruse care pune accentul pe „dialogul direct al părților egale” implicate în conflict.

Eforturile disperate de a se apropia de Federația Rusă cu orice preț și lipsa de transparență în cadrul negocierilor purtate nu pot decât să fortifice convingerea că Republica Moldova rămâne ancorată acestei mari puteri, dar primind puțin sau chiar nimic în schimb. Totodată, chiar dacă elaborarea unor soluții viabile de reglementare a conflictului se dovedește a fi un proces foarte dificil, ar fi o greșeală dacă am insista în exclusivitate asupra lipsei de progres. Cu titlul de realizare palpabilă este inaugurarea, la 30 noiembrie 2008, a Misiunii Uniunii Europene de asistență la frontiera dintre Ucraina și Moldova. În acest context mai pot fi remarcate Legea cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al raioanelor de est ale Republicii Moldova (Transnistria) din 22 iulie 2005; inițiativele prezidențiale de consolidare a încrederii și securității din toamna anului 2007 în scopul elaborării proiectelor comune cu caracter social-economic și umanitar, dezarmării și demilitarizării întregului teritoriu al Republicii Moldova; luările de poziții cu privire la ineficiența actualului mecanism de pacificare și oportunitatea transformării lui într-o misiune multinațională de observatori civili ș.a.

Staționarea neautorizată a forțelor militare ale Rusiei în raioanele din stânga Nistrului și oportunitatea retragerii lor au condiționat de asemenea decretarea unilaterală a statutului inițial de zonă demilitarizată, iar mai târziu de neutralitate permanentă, stări care sunt incompatibile cu „dislocarea de trupe ale altor state pe teritoriul său” și reprezintă o componentă a securității naționale. Această prevedere constituțională este dezvoltată și concretizată în Concepția securității naționale a Republicii Moldova, dar la început a fost gândită mai cu seamă ca instituție de drept internațional public, în sensul că Federația Rusă în regim automat trebuia să evacueze forțele sale militare de pe teritoriul suveran al Republicii Moldova. Însă neutralitatea permanentă autoproclamată, potrivit lui N.Osmochescu, „rămâne o ficțiune” [6], iar Yu.Josanu a remarcat pe bună dreptate că interesele de securitate ale Republicii Moldova presupun cel puțin „o echilibrare” a relațiilor asimetrice cu Federația Rusă prin apropierea de structurile europene [7], cu atât mai mult cu cât valoarea acestui „parteneriat” sub diferite aspecte se dovedește a fi îndoielnică. În aceeași ordine de idei, D.Mînzărari susține că „Occidentul nu

poate face practic nimic în Transnistria, deoarece Federația Rusă controlează regiunea din punct de vedere militar și politic, diminuându-se considerabil avantajul strategic de absență a hotarelor directe cu Rusia pe care îl deține Republica Moldova” [8], (spre deosebire de Osetia de Sud-n.n.). I.Boțan de asemenea remarcă necesitatea echilibrării influenței nemilitare a Federației Ruse, care „este mediator, garant și parte extrem de interesată, în calitatea sa de cel mai important susținător al Transnistriei” [9], precizând nu fără teme că în cazul identificării mecanismelor de reglementare a conflictului, autoritățile tiraspolene vor accepta acea soluție de compromis care este convenabilă Rusiei.

Din altă perspectivă, a dreptului internațional public, N.Osmochescu subliniază că gradul de eficiență a neutralității autoproclamate este depreciat de faptul că n-a fost obiect al recunoașterii și garantării prin acorduri internaționale sau alte aranjamente, după cum sunt cazurile Elveției, Austriei, Maltei sau Turkmenistanului [10].

În opinia noastră, neutralitatea permanentă, proclamată unilateral și menținută prin propria voință, n-a contribuit la valorificarea obiectului strategic urmărit, fiind sfidată și depreciată de prezența forțelor militare străine pe teritoriul său, chiar dacă provizoriu aflat sub controlul autorităților secesioniste. Deși a încălcat permanent statutul Republicii Moldova de stat neutru, Federația Rusă actualmente încurajează menținerea acestei calități, dar urmărind obiectivele sale în condițiile apropierei euroatlantice a Ucrainei și Georgiei. D.Mînzărari exprimă opinia absolut fondată că în spațiul ex-sovietic conflictele „înghețate” reprezintă „un instrument de influență și presiune externă folosit de Rusia pentru a preveni aderarea statelor din vecinătatea sa imediată în structurile euroatlantice” [11].

Prin urmare, pentru a asigura respectarea neutralității Republicii Moldova, se impune ca Rusia să-și onoreze angajamentele asumate și să evacueze trupele militare, armamentele și munițiile sale neîntârziat, ordonat și complet. Fără îndoială, efectele benefice preconizate ale neutralității permanente și autoproclamate s-au dovedit a fi iluzorii, dat fiind că însuși proiectul este conceput ca un model ideal, autosuficient și fetișizat, mai ales prin Concepția securității naționale a Republicii Moldova. Această calitate „nu reflectă nici realitatea, nici nu reprezintă o formulă consacrată internațional, nici nu are o explicare concretă” [12].

Statutul de neutralitate, consfințit constituțional, nu asigură în regim automat securitatea națională a Republicii Moldova, iar rezultatul cel mai important provenit din această calitate este neparticiparea la procesele de cooperare militară din cadrul

Comunității Statelor Independente. Considerăm că securitatea națională a Republicii Moldova ar putea fi asigurată cel mai eficient în condițiile integrării euroatlantice. Fără îndoială, amendarea prevederilor constituționale ce se referă la statutul de neutralitate permanentă, articolele 11(1) și 142(1), prezintă în sine un proces complex, anevoios și de lungă durată care solicită voință politică, eforturi instituționale, transformări la nivel conceptual, menținerea dialogului permanent cu partenerii occidentali, realizarea studiilor de fezabilitate privind beneficiile și costurile de integrare etc.

În ordinea de idei reliefată subliniem că elaborarea și implementarea unei strategii de integrare euroatlantică a Republicii Moldova reprezintă obiect al preocupărilor mai multor structuri, atât a celor de stat, cât și a celor neguvernamentale, esențial fiind să se demonstreze și să se mediatizeze că NATO este un indispensabil furnizor de securitate și se asociază nu numai cu dimensiunea politico-militară, ci și cu cea economică, întrucât o pondere semnificativă în cooperarea cu această organizație îi revine politicilor investiționale, în domeniul ecologiei și al cercetărilor științifice. În acest context, este oportună sensibilizarea și familiarizarea opiniei publice cu activitățile prioritare în transformare ale instituției, deoarece NATO continuă să fie percepută în mare măsură în termenii logicii războiului rece din cauza insuficienței sau difuzării nesatisfăcătoare a informației veridice. Or, aderarea la NATO, potrivit lui I.Munteanu, presupune de asemenea înțelegerea beneficiilor, costurilor și mizei acestei relații strategice întemeiate pe un anumit sistem de valori, „care fac societatea noastră cu mult mai apropiată de comunitatea europeană decât se crede, în general”. Astfel, conform datelor unor barometre ale opiniei publice, în luna noiembrie a anului 2006, adică după circa șase luni de la semnarea la 19 mai a Planului individual de acțiuni al parteneriatului Republica Moldova–NATO (IPAP), „pentru aderare” s-au pronunțat 34,3 la sută din respondenți, „împotriva” – 18,1 la sută și „nu știu” sau „nu răspund” – 38,4 la sută, pe când în martie 2009 favorabili s-au dovedit a fi 24,0 la sută din intervievați, „contra” – 46,7 la sută, „nu știu” – 18,4 la sută și „nu răspund” – 4,0 la sută. Aceeași involuție este atestată în evaluarea modalității de asigurare a securității Republicii Moldova – indicatorii în favoarea păstrării neutralității au crescut în perioada sus-menționată de la 29,4 la sută la 56,1 la sută, în timp ce suportul pentru exercitarea ei prin aderare la NATO s-a diminuat de la 24,6 la sută la 22,2 la sută din numărul chestionaților, însă întrunind o creștere substanțială comparativ cu datele din octombrie 2008–13,8 la sută [13].

Aceste schimbări frecvente de opinii practic sunt inexplicabile atât din punct de vedere științific, cât și sub aspect politic, fiind mai degrabă rezultate ale erorilor în sondaje, după cum și „o tendință” ce rezultă din studii, dar care contravine realităților: „pentru” integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană s-au pronunțat 71,0 la sută (noiembrie 2006), 68,4 la sută (octombrie 2008) și 64,8 la sută (martie 2009) în condițiile în care circa 70 la sută din intervievați o asociază constant cu ridicarea nivelului de trai.

Cu certitudine, abrogarea statutului de neutralitate permanentă nu presupune expres integrarea euroatlantică a Republicii Moldova, însă calitatea de stat-membru al NATO este în măsură cel mai eficient să-i asigure securitatea națională datorită articolului V al Tratatului de la Washington din 4 aprilie 1949, pe când integritatea teritorială, conform lui A.Burian, prea puțin probabil din cauza că „Transnistria va deveni imediat un fel de regiune Kaliningrad la Marea Neagră”, „separându-se de Moldova” [14]. Totodată, Barometrul Opiniei Publice din octombrie 2008 atestă că 30 la sută din respondenți consideră că „Rusia poate recunoaște independența Transnistriei”, subminând integritatea teritorială a Republicii Moldova, dar în același timp, 60 la sută din cei chestionați sunt de părere, conform datelor din martie 2009, că Federația Rusă este principalul ei partener strategic. Este de precizat că temerile a circa o treime din intervievați sunt absolut fondate, dat fiind că poziția oficială a Ministerului Afacerilor Externe al Federației Ruse este protransnistreană și antimoldovenească: „situația în regiunea transnistreană continuă să rămână complicată. Ea este determinată în primul rând de refuzul Chișinăului de a continua dialogul direct cu Transnistria și de măsurile de presiune politică și economică întreprinse de partea moldovenească asupra Transnistriei” [15].

În eventualitatea demarării procesului complex și de lungă durată de integrare euroatlantică, acesta va fi însoțit de numeroase luări de poziții controversate atât în interior, cât și din exterior, important fiind însă de a nu repeta experiența tristă a Georgiei prin transformarea aspirațiilor de securitate în factori de vulnerabilitate. Unul dintre argumentele principale împotriva aderării la NATO care, de altfel, nu este lipsit de sens, se va axa în jurul ideilor imposibilității reglementării conflictului transnistrean sau chiar a pierderii raioanelor de est, invocându-se în paralel creșterea îngrijorării Federației Ruse și amânarea retragerii forțelor ei militare de pe teritoriul Republicii Moldova. Aceste contraargumente, dar și altele, cu impact real sau imaginar, trebuie luate serios în calcul și evaluate

prin studii speciale. Însă nu este mai puțin adevărat că rezultatele obținute în rezolvarea problemei transnistrene timp de aproximativ două decenii se dovedesc a fi destul de modeste. Nici negocierile în formatul pentagonal, nici în actuala formulă „5+2”, care din septembrie 2005 întrunește cu diferite statute ierarhice aproape toți actorii majori, nu s-au soldat cu soluții promițătoare și, prin urmare, nu sunt lipsite de sens căutările noilor aranjamente. Cât despre beneficiile care ar putea fi obținute de pe urma declanșării procesului de integrare euroatlantică, acestea, în condițiile promovării unor politici bine orchestrate și administrate, sunt evidente – reglementarea politico-juridică a relațiilor cu statele vecine datorită necesității respectării condițiilor W.Perry de predare, sporirea fluxului de investiții directe și de portofoliu ș.a., în timp ce recunoașterea unilaterală a regimurilor secesioniste din Abhazia și Osetia de Sud de către Federația Rusă n-a schimbat cu nimic statutele lor politico-juridice. Dacă S.Nazaria consideră că însăși solicitarea de aderare la NATO vine în contradicție cu interesele cardinale ale Republicii Moldova și cetățenilor săi [16], D.Mînzărari din contra, exprimă părerea că obiectul strategic de obținere a statutului de membru al Uniunii Europene reprezintă un proces îndelungat, însă Republica Moldova are nevoie de un proiect intermediar, iar calitatea de membru al NATO pare a fi singura cale adecvată în acest sens [17], fiind o etapă preparatoare de tranziție pentru integrarea europeană.

Considerăm că în tentativele identificării soluțiilor de reglementare a conflictului transnistrean, mai eficient ar fi pentru moment transformarea formatului 5+2 în unul septagonal, echilibrându-se astfel raportul de forțe în cadrul negocierilor și aplicându-se conceptul securității cooperative, care presupune exercitarea politicii soft, consensualitate și cooperare între liderii puterilor mondiale, utilizarea mijloacelor pacifice pentru diminuarea conflictelor și angajarea activă în procesul de tratative pentru căutarea soluțiilor reciproc acceptabile, urmărindu-se stabilirea dialogului între părți și menținerea lui chiar dacă periodic se întrerupe, deschidere, transparență și predictibilitate etc. [18]. Anume conceptul de securitate cooperativă este o formulă de viitor în asigurarea securității internaționale, fiind în măsură să contribuie la provocările contemporaneității prin promovarea parteneriatului și încrederii între liderii marilor puteri și refuzul la amenințări și violență. În plus, formatul septagonal ar fi în stare să contribuie la inițierea sau extinderea unor activități politice cu caracter strategic edificate pe sporirea prezenței și interesul real, nu imaginar, al Occidentului față de Republica Moldova.

Însă responsabilitatea pentru managementul acestui conflict „înghețat” și foarte dificil de reglementat a fost delegată Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa care, de altfel, traversează o criză existențială profundă și se confruntă cu un deficit de eficiență. Mai mulți factori alimentează scepticismul nostru față de potențialul OSCE de a contribui decisiv la reintegrarea Republicii Moldova: nu beneficiază de susținere din partea marilor puteri, fapt care îi subminează capacitatea de a fi actor important în dezamorsarea focarelor de conflict în Europa; este foarte dependentă de interesele unor state-membre, cu atât mai mult cu cât statutar fiecare (stat-membru) poate să blocheze procesul de luare a deciziilor, dispunând de dreptul de veto (Republica Moldova, în numele adoptării declarațiilor finale, n-a utilizat această posibilitate de a-și promova interesele); nu dispune de capacitate politică proprie și nici de mecanisme care ar asigura implementarea deciziilor adoptate – activitățile ei de soluționare a conflictelor din Balcani n-au fost suficiente și s-a impus implicarea altor structuri, aplicându-se principiul complementarității instituțiilor de securitate etc. Rolul OSCE în cadrul proceselor de reglementare a problemei transnistrene nu poate fi neglijat, însă preocupările acestei structuri nu țin atât de soluționarea, cât de stabilizarea conflictelor prin promovarea normelor democratice, monitorizarea alegerilor, elaborarea unor măsuri îndreptate spre fortificarea încrederii și facilitarea dialogului între părți, adică se rezumă la asistență în implementarea deciziilor adoptate într-un cadru politic mai larg.

Așadar, lipsa de progrese în reglementarea conflictului transnistrean este determinată de mai mulți factori, primordiali și secundari, iar sarcinile de moment ar fi echilibrarea asimetriei formatului de negocieri și transformarea lui în septagonal, promovarea activă a politicilor de descentralizare administrativă și decizională, realizarea proiectelor comune, restabilirea dialogului și identificarea unor măsuri care vor contribui la asigurarea încrederii dintre „cele două maluri ale Nistrului”, inclusiv prin recunoașterea drepturilor de proprietate din regiunea estică a Republicii Moldova etc. Indiscutabil, raioanele din stânga Nistrului nu pot fi nici abandonate, nici schimbate sau cedate, reîntregirii țării revenindu-i întâietate în raport valoric. Dar, totodată, acest deziderat nobil nu trebuie să fie un obiectiv de soluționat cu orice preț și în detrimentul intereselor naționale. Menținând dialogul și căutând soluții de consolidare a încrederii și de reglementare durabilă, conflictul poate să rămâne mai mult timp „înghețat”, iar dezamorsarea definitivă să fie transferată altei generații de lideri politici, după cum

se produce în cazul Ciprului și mai ales al Coreei.

Q.Wright a identificat patru modalități de reglementare a unui conflict: părțile cad de comun acord; o parte impune soluțiile celuilalt protagonist; o forță terță propune / impune soluțiile; conflictul își pierde actualitatea și se rezolvă de la sine [19]. Practica internațională recentă demonstrează că recunoașterea unilaterală a regimurilor secesioniste din spațiile ex-sovietic și ex-iugoslav de către unele sau mai multe mari puteri nu prezintă în sine o soluție eficientă și mai nimic nu schimbă în statutele lor politico-juridice, reglementarea durabilă, în opinia noastră, presupunând aplicarea primei modalități descrise de Q.Wright. Se cuvine de remarcat totuși că în aspect conceptual fundamentarea managementului conflictelor „înghețate” rămâne o problemă nu numai politico-juridică, dar și teoretico-metodologică de rezolvat, dat fiind că mecanismele vechi de soluționare, precum condominiul, parteneriatul cu adversarul sau chiar concertul nu mai sunt aplicabile.

Cu certitudine, fărâmițarea teritorială a țării și prezența autorităților secesioniste constituie un impediment serios în calea integrării europene a Republicii Moldova atât timp cât Uniunea Europeană nu s-a pronunțat asupra eventualității repetării variantei cipriote. Totuși, ar fi bine de conștientizat că reintegrarea țării, integrarea europeană și, eventual, integrarea euroatlantică sunt procese paralele care nu trebuie contrapuse, obiectivele strategice urmărite fiind consolidarea statului și a societății Republicii Moldova. Totodată suntem de părere, contrar lui D.Mînzărari, că însăși ideea aderării la NATO va trebui amânată pentru alte timpuri în cazul dacă într-un termen scurt vor fi elaborate mecanisme credibile și plenar asumate de reglementare a conflictului transnistrean, implementarea și consolidarea lor presupunând un interval de timp mai îndelungat. Experiența statelor ex-socialiste în materie de integrare europeană denotă însă că aceasta este anticipată de aderarea la NATO, Ucraina de asemenea conducându-se de o strategie similară, dar nu trebuie exclusă nici varianta Cipru și Malta. I.Boțan susține pe bună dreptate că extinderea Uniunii Europene până la hotarele Republicii Moldova a schimbat substanțial situația (sub mai multe aspecte – n.n.), deși nu a influențat, deocamdată, procesul de soluționare a conflictului [20].

Așadar, Republica Moldova s-a afirmat ca stat suveran și independent, inclusiv prin obținerea calității de titular în drepturi în cadrul mai multor organizații internaționale guvernamentale, iar obiectivele actuale constau în consolidarea lui prin formularea, legiferarea și realizarea intereselor

naționale. Fiind edificate pe sistemul de valori care predomină în societate și în stat, reflectând oportunitățile strategice de soluționat, interesele naționale sintetizează traiectoriile în baza cărora Republica Moldova își concepe prezentul și viitorul.

Referințe bibliografice

1. Burian Alexandru. Talpă, Viorica. Evoluția istorică a politicii externe. În: *Legea și viața*. 2004, mai. p.4.
2. Boțan, Igor. Reglementarea transnistriană: o soluție europeană. Chișinău: „Tipografia Centrală”, 2009. p.32.
3. Serebrian, Oleg. Despre geopolitică. Chișinău: Cartier, 2009. p.85.
4. Mînzărari, Dumitru. Ioniță Veaceslav. De ce avem nevoie de NATO? Sau de ce existența Moldovei ca stat suveran depinde de aderarea la NATO. În: *Discussion Paper.nr.3*, octombrie 2008 – martie 2009. p.6.
5. Cojocaru, Gheorghe E. Politica externă a Republicii Moldova. Studii. Chișinău: Civitas, 2001. p.165.
6. Osmochescu, Nicolae. Neutralitatea permanentă a Republicii Moldova în contextul relațiilor internaționale contemporane./ *Academia de Administrare Publică – 15 ani de modernizare a serviciului public din Republica Moldova*. Vol.2. Materialele conf.intern.șt.-practice. Chișinău: AAP, 2008. p.182-183.
7. Josanu Yuri. Securitatea națională a Republicii Moldova prin prisma securității europene/ *Academia de Administrare Publică – 15 ani de modernizare a serviciului public din Republica Moldova*. Vol.2. Materialele conf. intern.șt.-practice. Chișinău: AAP, 2008. p.200-201.
8. Mînzărari, Dumitru. Ioniță Veaceslav. Op. cit. p.18.
9. Boțan, Igor. Op. cit. p.32.
10. Osmochescu, Nicolae. Op. cit. p.182-183.
11. Mînzărari, Dumitru. Ioniță Veaceslav. Op. cit. p.12.
12. Opțiunile de securitate ale Republicii Moldova. Chișinău, 2009. p.34.
13. Barometrul Opiniei Publice. Noiembrie 2006. p.99,101. Barometrul Opiniei Publice. Octombrie 2008, p.86. Barometrul Opiniei Publice. Martie 2009. p.65-66.
14. Burian Alexandru. Op. cit. p.356.
15. <http://www.in.mid.ru/bul-newsite.nsf/kartaflat/03-10k> (accesat 18 mai 2009).
16. Назария, Сергей. История международных отношений и внешней политики великих держав в новейшее время. Курс лекций. Кишинев: „Типогр. Centrală”, 2007. p.630.
17. Mînzărari, Dumitru. Ioniță Veaceslav. Op. cit. p.13.
18. Barbu, Maria. Exigențele securității cooperative din perspectiva leadership-ului creativ // <http://www.sarindar.ro/articles/00023htm-41k> (accesat 3 mai 2009).
19. Социальный конфликт: современные исследования. Реферативный сборник. Москва, ИНИОН, 1991. p.82-83.
20. Boțan, Igor. Op. cit. p.11.